

סוג הבחינה : בגרות לבתי ספר על יסודיים
מועד הבחינה : קיץ תשפ"ד, 2024
מספר השאלון : 006284
נספח : חוברת דפים מסכת סוכה

מדינת ישראל
משרד החינוך

תלמוד הגבר לעולים

מסכת סוכה

הוראות

- א. משך הבחינה : שלוש שעות
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה :
- בשאלון זה פרק אחד $(7 \times 14) = 98$ נקודות
- 2 נקודות להוסיף באופן יחסי.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. הוראות מיוחדות : אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה .
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

ענו על שבע מן השאלות 1-10 (לכל שאלה - 14 נקודות)

1. דין סוכה למעלה מעשרים אמה

"ורבא אמר... עד כ' אמה אדם עושה דירתו דירת עראי..."

- א. (1) הסבירו את קושיית אביי על דברי רבא.
(2) הסבירו את תשובת רבא לקושיה של אביי.
(6 נקודות)
- ב. בעקבות דברי רבא, התוספות טענו שיהיה מותר לקבוע את הנסרים במסמרים שלא יירדו גשמים בסוכה.
(1) הסבירו כיצד הגיעו תוספות למסקנה זו מתוך שיטתו של רבא.
(2) מה מקשים התוס' על דברי רבא, מדברי הגמרא האומרת ש"גשמים סימן קללה בחג"?
(3) למסקנת התוספות, מה ההבדל בין דין עראי בדפנות לדין עראי בסכך, ומה סיבת ההבדל?
(8 נקודות)

2. סוכה גדולה וסוכה קטנה

א. "מתקיף לה רב נחמן בר יצחק... דלמא בסוכה גדולה פליגי"

- (1) לפי האפשרות שבית שמאי ובית הלל נחלקו בסוכה גדולה, כיתבו את המקרה שבו נחלקו בית שמאי ובית הלל.
(2) כיתבו את הדין על פי בית שמאי, והסבירו את טעם הדין.
(7 נקודות)
- ב. (1) "ודיקא נמי דקתני מי שהיה ראשו ורובו... ואם איתא מחזקת ואינה מחזקת מיבעי ליה"
הסבירו את ההוכחה מלשון המשנה שבית שמאי ובית הלל נחלקו בסוכה גדולה.
(2) בהמשך הגמרא מר זוטרא מוכיח מלשון המשנה שבית שמאי ובית הלל נחלקו בסוכה קטנה.
הסבירו את ההוכחה של מר זוטרא מלשון המשנה.
(7 נקודות)

3. שלוחי מצוה

- א. (1) חתן פטור מקריאת שמע.
מהי המצוה בה עוסק החתן שבגללה הוא פטור?
(2) הסבירו כיצד הגמרא למדה דין זה מהמילה "בלכתך"
(5 נקודות)
- ב. מה מוכיח תוספות מ"פרוטה דרב יוסף" לגבי עוסק במצוה פטור מן המצוה?
(3 נקודות)
- ג. עיינו בדברי רבנו ניסים (הר"ן) וענו על השאלה שאחריהם
לפיכך נ"ל דהעוסק במצוה פטור מן המצוה אף על פי שיכול לקיים את שתיהן ... דודאי בשעה שהאבדה משומרת
בתיבתו לא מפטר דעוסק במצוה אמרינן ולא מקיים מצוה ומי שאבדה אצלו אף על פי שהוא מקיים מצוה אינו
עוסק בה אלא בשעה שמנערה לצרכה ובההיא שעתא ודאי פטור למיתב פרוטה לעני אף על פי שאפשר לקיים את
שתיהן ולחזור לנערו אלא בההיא גוונא לא שכיח ...
(הר"ן (על הרי"ף) מסכת סוכה דף יא עמוד א)
הר"ן כותב שיש הבדל בין "מקיים מצוה" לבין "עוסק במצוה". הסבירו את ההבדל, וכיתבו מתי שומר
אבידה נחשב מקיים מצוה ומתי הוא נחשב עוסק במצוה.
(6 נקודות)

4. שינה עם תפילין

- א. לפניכם שלש ברייתות שלכאורה סותרות זו את זו.
א. "ישן אדם בתפילין שנת עראי אבל לא שנת קבע"
ב. "ישן אדם בתפילין בין קבע ובין עראי"
ג. "אין אדם ישן בתפילין לא קבע ולא עראי"
(1) לפי תירוצו הגמרא, כיתבו מהו המקרה שבו עוסקת כל אחת מן הברייתות,
(9 נקודות)
- (2) לפי תירוצו הגמרא כיתבו מה טעם הדין בכל אחת מהברייתות.
- ב. "תניא נמי הכי ישן בתפילין ורואה קרי אוחז ברצועה ואינו אוחז בקציעה דברי רבי יעקב"
על פי תרוץ התוספות, באיזה מקרה נחלקו רבי יעקב וחכמים, ומה טעם המחלוקת?
(5 נקודות)

- א. "תניא רבי אליעזר אומר: אין יוצאין מסוכה לסוכה, ואין עושין סוכה בחולו של מועד".
הסבירו במילים שלכם את שני הדינים (לפי פירוש רש"י).
(6 נקודות)
- ב. "ושוין שאם נפלה שחוזר וכוונה אותה בחולו של מועד"
הסבירו מדוע היה אפשר לחשוב שלפי רבי אליעזר לא יוצאים ידי חובה בישיבה בסוכה שנפלה בחול המועד ונבנתה מחדש.
(4 נקודות)
- ג. רבי אליעזר משבח את "העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל".
הגמרא מקשה על דברי רבי אליעזר מההלכה ש"חייב אדם להקביל את פני רבו ברגל".
הסבירו את תשובת הגמרא לקושיה זו.
(4 נקודות)

6. "האזרח" בסוכה וביום הכיפורים

- א. הגמרא מקשה סתירה בין שתי ברייתות הדורשות את המילה "האזרח"
(1) "והתניא האזרח לרבות את הנשים האזרחיות שחייבות בעינוי אלמא אזרח גברי משמע" –
הסבירו כיצד הסיקה הגמרא ש"אזרח גברי משמע".
(2) "אמר רבה הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי"
הסבירו בלשונכם את תירוצו של רבה.
(5 נקודות)
- ב. סוכה היא מצות עשה שהזמן גרמא, ולמרות זאת היתה הוא אמינא שנשים תהיינה חייבות בסוכה.
(1) הסבירו על פי אב"י, מדוע היינו יכולים לחשוב שנשים תהיינה חייבות בסוכה.
(2) הסבירו על פי רבא, מדוע היינו יכולים לחשוב שנשים תהיינה חייבות בסוכה.
(4 נקודות)
- ג. (1) לפי מסקנת הגמרא, כיתבו בלשונכם מה הדין שלומדים מהאות ה' במילה האזרח, לגבי סוכה
(2) לפי מסקנת הגמרא, כיתבו בלשונכם מה הדין שלומדים מהאות ה' במילה האזרח, לגבי עינוי ביום כיפור.
(5 נקודות)

7. "כעין תדורו" בסוכה

- א. איזה שינון מותר מחוץ לסוכה, ומדוע? היעזרו ברש"י.
(3 נקודות)
- ב. "אמר רבא מאני משתיא במטלתא מאני מיכלא בר ממטלתא"
(1) מה הם "מאני מיכלא"?
(2) מהו טעם ההבדל בין "מאני משתיא" ל"מאני מיכלא"?
(6 נקודות)
- ג. "אביי הוה קא יתיב קמיה דרב יוסף במטלתא נשב זיקא וקא מייתי ציבותא אמר להו רב יוסף פנו לי מאני מהכא אמר ליה אביי והא תנן משתסרה המקפה"
(1) הסבירו את קושיית אביי על רב יוסף.
(2) הסבירו כיצד תירץ רב יוסף את הקושיה.
(5 נקודות)
8. לולב הגזול
- א. (1) מדוע לולב הגזול פסול ביום טוב ראשון?
(2) מה דינו של לוב הגזול ביו"ט שני ומדוע? ענו לפי שתי הדעות שבגמרא.
(6 נקודות)
- ב. התוס' מקשה: "וא"ת לקמן (ד' לא:): דפסלינן לולב של אשרה ושל עיר הנדחת משום דמיכתת שיעוריה תיפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה"
(1) הסבירו את קושיית התוס'
(2) לפי תירוץ התוס', הסבירו בלשונכם מתי מצוה הבאה בעבירה פוסלת את המצוה ומתי לא.
(6 נקודות)
- ג. לפי תוס', מדוע רבי יצחק בר נחמני אמר שמואל, לא חושש למצוה הבאה בעבירה ביום שני?
(2 נקודות)
9. זמן נטילת לולב דף לח.
- א. "מי שבא בדרך ולא היה בידו לולב ליטול – לכשיכנס לביתו יטול על שולחנו...ורמינהי אם התחילו אין מפסיקין"
(1) מה המקרה והדין במשפט המסומן בקו?
(2) מה הקושי על המשנה שלנו ממקרה זה?
(6 נקודות)
- ב. "אלא אמר רב זירא לעולם כדאמרינן..."
(1) לפי רבי זירא מה התשובה לסתירה בין המשניות?
(2) מדוע רבי זירא מעמיד את המשנה ביום טוב שני?
(6 נקודות)
- (3) מה ההוכחה שמביאה הגמרא לכך שבמשנה שלנו מדובר ביום טוב שני?
(2 נקודות)

- א. (1) אחרי חלוקת התלמוד מקובל לחלק את המשך העברת תורה שבעל פה לכמה תקופות. לפניכם שלש תקופות מסודרות לפי א-ב: תקופת הגאונים, תקופת הסבוראים, תקופת הראשונים. סדרו אותן לפי סדר כרונולוגי.
- (2) מדוע הסבוראים נקראים כך?
(6 נקודות)
- ב. כיתבו שם של חכם אחד מתקופת הראשונים. והיכן הוא חי.
(4 נקודות)
- ג. מדוע התורה שבעל פה לא ניתנה בכתב? כיתבו הסבר אחד
(4 נקודות)

בהצלחה!